

Regeringskansliet
Miljö- och energidepartementet
103 33 Stockholm
m.registrator@regeringskansliet.se

Remissvar till Betänkandet
”Planering och beslut för hållbar utveckling
***Miljöbalkens hushållningsbestämmelser*”** SOU 2015:99

Ert dnr M2015/04128/Nm

Länsstyrelsens synpunkter

Länsstyrelsen i Norrbottens län anser att utredningen ger en bra bild av det nuvarande systemets uppbyggnad och funktion, dess brister och problem samt behov av förändring. Länsstyrelsen menar dock att en av de grundläggande bristerna inte åtgärdas med utredningens förslag och har därför ett eget förslag till hur statens process för framtagande av områden av riksintresse och områden av väsentligt allmänt intresse borde gå till. Vårt förslag innebär ytterligare utredningsinsatser men kan då lösa behov av statlig samordning i tidiga skeden som denna utredning inte löser.

Länsstyrelsen ställer sig positiv till huvuddragen i förslaget. Rätt tillämpat lyfter förslaget betydelsen av planering på en strategisk nivå till gagn för en hållbar samhällsplanering- och utveckling. Förslaget visar framför allt att en helhetssyn behöver prägla tillämpningen av systemet och att kunskapen inom samhällsplaneringen generellt behöver höjas. Mer resurser inom samhällsplaneringsområdet behöver därför tillskapas. Resultatet av en satsning på både resurser och kunskap ger på sikt ett effektivare och mer hållbart genomförande av det som planeras. Kvaliteten på samhällsbygget höjs och de värden som lyfts fram kan beaktas bättre.

Länsstyrelsen avstyrker utredningens förslag till ikraftträdande och övergångsbestämmelser då vi anser att den av utredningen skisserade tidplanen för lagstiftningens införande inte är realistisk. Om den nya lagstiftningen ska införas i sin helhet anser vi att en kompletterande utredning måste tillsättas för att ta fram en grundlig och väl förankrad strategi för hela införandeprocessen. Länsstyrelsens eget förslag behöver i det sammanhanget beaktas.

Länsstyrelsen avstyrker utredningens föreslagna besluts- och förankringsprocess för riksintressen. Förslaget att regeringen fastställer kriterier är bra. Men den modell som föreslås i utredningen befäster problemet med de stuprörseffekter som tillämpningen av dagens system lider av. Med länsstyrelsens egna förslag däremot kan den statliga samordningen mer präglas av en strategisk helhetssyn.

Länsstyrelsen tillstyrker införandet av väsentliga allmänna intressen. Styrker planeringsperspektivet i tillämpningen. En adekvat resurs och kompetenssatsningen är nödvändig för genomförandet.

Länsstyrelsen ser positivt på att det skapas en så kallad ventil, för att det möjliggöra avvägningar mellan ett riksintresse och ett väsentligt allmänt intresse, t ex bostadsförsörjningsintresse.

Länsstyrelsen tillstyrker att begreppet påtaglig skada ersätts av tillgodose. Detta stärker planeringsperspektivet och ställer högre krav på strategiska överväganden i planeringssituationer och vid andra beslut där avvägningar mellan olika intressen måste ske.

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget om att länsstyrelsen ska bevaka att bestämmelserna om brukningsvärd jordbruksmark och dricksvattenförsörjning följs. Det bör övervägas om jordbruksmarken skall utgöra ett riksintresse. Länsstyrelsen anser att ytvattenförekomster som används för dricksvattenproduktion är av samma betydelse för dricksvattenförsörjningen som grundvattenförekomster och därför borde kunna omfattas av riksintresse. I Norrbottens län, liksom i andra delar av Sverige, nyttjar flera kommuner stora vattendrag och sjöar för vattenförsörjning.

Länsstyrelsens i Norrbottens förslag till process för statlig samordning

När väl betänkandets alla förslag är genomförda står de planerande och beslutande - tjänstemän och politiker ändå inför samma avvägningssituationer som tidigare. De är bättre förberedda. Det som skall avgöras har bättre kvalitet men förutsägbarheten utifrån statens anspråk har inte nämnvärt förbättrats. Utredningens förslag hanterar inte de statliga intressenas sinsemellan relaterade samordning.

Länsstyrelsen i Norrbotten levererade en rapport som svar på ett regeringsuppdrag: ”Avvägda underlag= Proaktiv planering?” i januari 2016. I denna rapport föreslår vi ett studium av en process som hanterar statens anspråk utifrån ett strategiskt hållbarhetsperspektiv.

Att som nu i varje enskilt fall hantera avvägningar på en plats och i from förhoppning tro att summan av denna och alla andra enstaka avvägningar skulle leverera hållbara sammanhang, fungerar inte. Nuvarande och föreslagen hantering är i det hållbara sammanhanget bristfällig. Det behövs en helhetssyn på de anspråk staten lägger. Det innebär att staten behöver se över sina skilda anspråk på ett sätt som kräver av sektorsmyndigheterna sinsemellan strategiska överväganden.

Vinsten för planeringsprocesserna på kommunal och regional nivå är stor. Likaså för besluten i de anslutna lagarna. Med en process för samordnade sinsemellan relaterade underlag-som de statliga anspråken - har staten möjlighet att agera proaktivt på ett annat

sätt än vad som sker nu. Det innebär att många besvärliga avvägningar för kommuner och andra beslutstagare redan kan vara avgjorda. De strategiska överväganden av olika anspråk som gjorts från statens sida utgör då en plattform för fortsatt planering och beslut.

Vid Boverkets senaste möte med sektorsmyndigheterna i Kiruna den 14 februari i år fick länsstyrelsen möjlighet att testa förslaget på de närvarande sektorsmyndigheterna. Representanterna var positiva och såg fördelen med ett sådant förfarande. Det som skulle krävas var dock regler som styrde i den riktningen. Vilket bekräftar svagheten i nuvarande och betänkandets föreslagna system för hantering av statliga intressen. Behovet att lyfta det tvärsektoriella behöver stödjas av en relevant reglerad process.

Länsstyrelsen bilägger rapporten. Vi har i arbetet med rapporten också fört dialog med och relaterat till utredningarna:

- SOU 2015:59 ”En ny regional planering - ökad samordning och bättre bostadsförsörjning”
- SOU 2015:109 ”Bättre samarbete mellan stat och kommun vid planering och byggande”
- SOU 2015:99 ”Planering och beslut för hållbar utveckling – Miljöbalkens hushållningsbestämmelser”

Rapporten som biläggs är skriven utifrån Norrbottens perspektiv men kan med fördel anläggas generellt på länsstyrelsevärlden.

I beredningen har Vatten- och fiskeenheten, Naturvårdsenheten, Enheten för social hållbarhet och samhällsskydd, Landsbygdsenheten och Miljöanalysenheten deltagit. I ärendets slutliga beredning har enhetschef Patrik Wallgren deltagit. Landshövding Sven- Erik Österberg har beslutat. Länsarkitekt Björn Adolfsen har varit föredragande.

Sven- Erik Österberg

Björn Adolfsen